

Siberaylakl?k Nedenleri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Siberaylakl?k Nedenleri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30193>

Özet

Siberaylakl?k Nedenleri Ölçe?i (SNÖ), yüksekö?retim kurumlar?nda ö?renim gören ö?rencilerin ders saatleri s?ras?nda interneti ders d??? amaçlarla kullanma davran???lar?n?n alt?nda yatan spesifik nedenleri belirlemek amacıyla geli?tirilmif bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Zülfü Genç ve Süleyman Burak Tozkoparan tarafından 2017 y?l?nda yay?mlanan kapsaml? bir ölçek geli?tirme çal???mas?n?n ürünüdür. SNÖ, ö?rencilerin siberaylakl?k e?ilimlerini üç temel faktör üzerinden incelemektedir: **Güdülenme** eksiklikleri, **Yürütücü Kaynakl? Nedenler** ve **Derse ?li?kin Olumsuz Tutumlar**. Toplam 11 maddeden olu?an bu araç, geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda yüksek düzeyde psikometrik özelliklere sahip oldu?u kan?tlanm?? olup, e?itim ve psikoloji alanlar?nda kullan?ma uygunlu?u onaylanm??tır.

Ölçe?in orijinal makalesi F?rat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yay?mlanm??tır ve çal???mada elde edilen istatistiksel veriler ($KMO=.83$; $Cronbach's\ Alpha=.83$), arac?n güçlü bir yap?ya sahip oldu?unu göstermektedir. Ölçek, 5'li Likert tipi bir derecelendirme format? kullanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Siberaylakl?k, Siberaylakl?k Nedenleri Ölçe?i, Ölçek Geli?tirme, Ö?renci Motivasyonu, E?itim Psikolojisi, Likert Ölçe?i, Geçerlik.

Yazarlar

Zülfü Genç, Süleyman Burak Tozkoparan

Amaç

Siberaylakl?k Nedenleri Ölçe?i'nin temel amacı, üniversite ö?rencilerinin ders saatleri s?ras?nda interneti dersle ilgisi olmayan ki?isel faaliyetler için kullanma (siberaylakl?k) davran???n?n arkas?ndaki spesifik itici güçleri ve nedenleri bilimsel olarak ölçmektir. Bu araç, davran??? tan?mlamak yerine, davran???a yol açan bili?sel ve çevresel faktörlere odaklanarak derinlemesine bir analiz sunmay? amaçlamaktadır.

Ölçek, siberaylakl??? azaltmaya yönelik etkili pedagojik müdahalelerin geli?tirilmesi için temel te?kil edecek verileri sa?lamay? hedefler. Elde edilen bulgular, e?itimcilerin ders içeriklerini ve sunum yöntemlerini ö?rencilerin motivasyon ve tutumlar?na daha uygun hale getirmelerine yard?mc? olabilir, böylece ö?renme ortam?n?n verimlili?i art?r?labilir.

Yapı

SNÖ, bireylerin siberaylaklık davranışları tetikleyen etmenleri inceleyen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçek, toplamda 11 madde içermekte olup, bu maddeler üç ana faktöre ayrılmıştır. Bu faktörler, siberaylaklık bireysel ve çevresel kaynakları kapsamaktadır:

Güdülenme (4 madde): Bu alt boyut, öğrencinin derse yönelik içsel ilgi ve motivasyon düzeyindeki düşüşleri ölçer. Yetersiz motivasyonun, siberaylaklığa bir kaçış yolu olarak yol açtığı varsayımına dayanır.

Yürütücü Kaynaklı Nedenler (3 madde): Bu faktör, öğretim elemanının dersi sunuş biçimi, ders içeriğinin tekrara düşmesi veya dersin sıkıcı bulunması gibi, öğrenme ortamını yöneten kişilerden kaynaklanan dikkat etkenleri kapsar.

Derse İlişkin Tutum (4 madde): Bu boyut, öğrencinin dersin zorluğuna, dersin gerekliliğine veya derste başarılı olma yeteneğine ilişkin geliştirdiği olumsuz inançlar ve algılar değerlendirir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, açılmaya faktör analizi (AFA) ile titizlikle incelenmiştir. Örneklem yeterliliğini test etmek amacıyla kullanılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonucunda, değer **.83** olarak bulunmuştur. Bu değer, faktör analizinin uygulanabilirliği için yüksek düzeyde uygunluk gösterdiğini teyit etmektedir.

Ayrıca, verilerin küresellik varsayımını değerlendiren Bartlett testi sonucu ise $\chi^2= 581,899$; $sd=55$ ($p=.00$) olarak son derece anlamlı bulunmuştur. Bu istatistiksel bulgular, değişkenler arasında anlamlı korelasyonların var olduğunu ve ölçeğin teorik olarak beklenen üç faktörlü yapılarının veri seti tarafından güçlü bir şekilde desteklendiğini göstermektedir.

Güvenirlilik

Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği'nin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla yaygın olarak kullanılan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizler neticesinde, ölçeğin genel güvenirlik katsayısı **.83** olarak rapor edilmiştir.

Alfa katsayısının .80 üzerindeki bu değeri, ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü ve ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu güvenirlik düzeyi, ölçeğin hem klinik hem de akademik araştırma ortamlarında stabil ve güvenilir sonuçlar üreteceğinin göstergesidir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal temelini belirlemek üzere uygulanan aç?mlay?c? faktör analizi, 11 maddelik ölçek yap?s?n?n, siberaylakl?k nedenlerini aç?klayan üç temel alt boyutta topland???n? ortaya koymu?tur. Bu üç faktörlü yap?, teorik çerçeveye mükemmel bir uyum sergilemi? ve siberaylakl???n farkl? kaynaklar?n? ayr???t?rm???r.

Faktör yükleri incelendi?inde, her bir maddenin ilgili alt boyutta yüksek yük de?erlerine sahip oldu?u ve çapraz yüklerin minimum düzeyde kald??? tespit edilmi?tir. Bu durum, ölçek maddelerinin faktörlere net bir ?ekilde ayr???t???n? ve yap?sal geçerli?in güçlü oldu?unu kan?tlamaktad?r. Faktörler, Güdülenme, Yürütücü Kaynakl? Nedenler ve Derse ?li?kin Tutum olarak isimlendirilmi?tir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Ölçek Geli?tirme Çal???mas?)

Biçim: 11 maddelik, 3 alt boyutlu Öz Bildirim Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri

Ya? Grubu: Genç yeti?kinlik dönemi (Yüksekö?retim ö?rencileri)

Popülasyon Detaylar?: Yüksekö?retim kurumlar?nda örgün e?itim gören ö?renciler üzerinde standardize edilmi?tir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?lmaktad?r. Cevap seçenekleri 1 (hiçbir zaman) ile 5 (her zaman) aras?nda de?i?mektedir.

Anahtar Kelimeler

Akademik Ba?ar?, ?nترنت Kullan?m?, Faktör Analizi, Güvenilirlik Analizi, KMO, Ö?retim Eleman? Etkisi, Üniversite E?itimi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi makalede belirtilmemi?tir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: zulfugenc@gmail.com

Yazma Adresi: Zülfü Genç (Sorumlu Yazar)

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği, 2017 yılında Zülfü Genç ve Süleyman Burak Tozkoparan tarafından geliştirilmiş ve yayımlanmıştır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçları kullanılmıyorsa genellikle izin gerektirir de, detaylı izin ve olası ücret bilgileri için sorumlu yazar Zülfü Genç ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal makalesi Dergipark üzerinden erişilebilir durumdadır: dergipark.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası da mevcuttur. Orijinal PDF buradan indirilebilir: siberaylaklik-nedenleri-olcegi-toad.pdf.

Kaynakça

Genç, Z. ve Süleyman Burak Tozkoparan, S. B. (2017). Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (1), 53-61.

Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek, toplam 11 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar ve ilgili örnek maddeler aşağıdadır:

Güdülenme (4 m): Ders esnasında motivasyon sorunu yaşıyorum.

Yürütücü Kaynaklı Nedenler (3 m): Bildiğim bir konuyu tekrar dinlemek istemiyorum.

Derse İlişkin Tutum (4 m): Derste başarılı olamayacağımı düşünüyorum.